

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยในครั้งนี้ คณะวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า เมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ อปท. ได้ถูกกำหนดให้เป็นผู้มีบทบาทหน้าที่หลักในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนผ่านภารกิจถ่ายโอนจากส่วนราชการ โจทย์ใหญ่ที่ต้องหาคำตอบให้ได้ ก็คือ อปท. จะทำอย่างไรจึงจะเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมมือ ร่วมแรง และร่วมรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเต็มใจ ไม่ใช่เกิดจากการถูกบีบบังคับในทางใดทางหนึ่งที่สำคัญ สืบเนื่องจากข้อเสนอแนะที่ได้จากเวทีวิจัย ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า อปท. ทั้ง 46 แห่งที่มีโครงการป่าชุมชนตั้งอยู่ ควรสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งการแสวงหาแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมให้เกิดความยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคามที่มีโครงการป่าชุมชนตั้งอยู่ โดยเน้นศึกษาในประเด็นของรูปแบบหรือแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กับชุมชน

ใหม่ และการถ่ายโอนภารกิจด้านนี้ ยังขาดกลไกในการดำเนินการที่ชัดเจน ทำให้เกิดความไม่ชัดเจน และเกิดความไม่แน่ใจในบทบาทหน้าที่ดังกล่าว

จากผลการศึกษาเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงที่พบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้าน คาดหวังอยู่ในระดับปานกลางนั้น อาจเป็นไปได้ว่า อปท.ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจในบทบาทหน้าที่ส่วนหนึ่ง และสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยัง ไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักเมื่อเทียบกับการพัฒนาด้านอื่น ๆ ส่วนบทบาทที่ปฏิบัติจริงที่พบว่า ภาพรวมและรายด้านทุกด้านยังปฏิบัติได้น้อย ซึ่งค่อนข้างเป็นไปได้ในทิศทางเดียวกันกับบทบาทที่คาดหวัง สาเหตุอาจเกิดจากกลไกในการจัดการความรู้ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อย่างทั่วถึง หรือมีเจตนาที่อาจเป็นไปได้ว่า มาตรฐานป่าชุมชน ซึ่งเป็นคู่มือที่สำคัญในการพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ยังเป็นเรื่องใหม่ ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการ

นอกจากนั้น ข้อค้นพบในเวทีระดมความคิดเห็น พบว่า ภายใต้มาตรฐานป่าชุมชนที่ต้องการให้ อปท.ร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาป่าชุมชนนั้น ยังเป็นเรื่องใหม่ อปท.ยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่ จึงกล่าวได้ว่า การขาดความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ตามมาตรฐาน อปท. เป็นเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ อปท.คาดหวังต่อบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่บทบาทในการปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ในขณะที่เงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินบทบาทในส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมของอปท.จังหวัดมหาสารคาม อื่น ๆ ก็คือ นโยบายผู้บริหารท้องถิ่นมักจะให้ความสำคัญกับเรื่องป่าชุมชนค่อนข้างน้อยมากเมื่อเทียบกับบทบาทหน้าที่ด้านอื่น รวมทั้งข้อสรุปของผู้เข้าร่วมเวทีระดมความคิดเห็นได้สะท้อนตรงกันว่า ป่าชุมชนเป็นพื้นที่ทางสังคมที่แฝงด้วยอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการใช้และแสวงหาประโยชน์ จึงปรากฏให้เห็นความขัดแย้งในหลายพื้นที่ ซึ่งความขัดแย้งเหล่านั้น อปท.ส่วนใหญ่ มองว่า นี่คือปัญหาอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ อปท. ไม่อยากเข้าไปดำเนินการใด ๆ แม้จะรู้ว่าเป็นบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ นอกจากนี้ การบุกรุกของชาวบ้าน นายทุน รวมทั้งนักการเมืองและผู้มีอิทธิพลท้องถิ่นและระดับชาติที่ต้องการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่า ก็เป็นเงื่อนไขที่สำคัญที่ทำให้การส่งเสริมและการพัฒนาป่าชุมชนไม่ค่อยประสบความสำเร็จในช่วงเวลาที่ผ่านมา

4.5 ควรเพิ่มเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับป่าชุมชน โดยตรง เพื่อจะได้รับการรับผิดชอบได้ โดยตรง

4.6 หน่วยงานภาครัฐที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนควรสนับสนุนงบประมาณ หรือสนับสนุนพันธุ์ไม้ให้ประชาชนนำไปปลูกในพื้นที่มากขึ้น

4.7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควร มีการรณรงค์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนในพื้นที่ในการอนุรักษ์ป่าอย่างต่อเนื่อง

4.8 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสร้างความร่วมมือกับประชาชนในพื้นที่ เพื่อสร้างกฎเกณฑ์ กติกาในการใช้ประโยชน์จากป่าร่วมกัน

4.9 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการศึกษาดูงานในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีการจัดการป่าชุมชนที่เป็นระบบเพื่อสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ป่า

นอกจากนั้น ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากเวทีระดมความคิดเห็นได้สะท้อนความคิดเห็นว่า นโยบายผู้บริหารท้องถิ่น มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องป่าชุมชนค่อนข้างน้อยมากเมื่อเทียบกับบทบาทหน้าที่ด้านอื่น และป่าชุมชนเป็นพื้นที่ทางสังคมที่แฝงด้วยอำนาจของกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการใช้และแสวงหาประโยชน์ จึงปรากฏให้เห็นความขัดแย้งในหลายพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้านนโยบาย คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.04 ปฏิบัติจริง อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.43 ด้านแผนงาน/โครงการ คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.78 ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย 1.30 ด้านการดำเนินงาน คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.78 ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.24 ด้านการติดตาม ตรวจสอบ คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.66 ปฏิบัติจริงอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.13 โดยสรุปบทบาทที่คาดหวัง ทั้งภาพรวมและรายด้าน อปท.จังหวัดมหาสารคามทั้ง 46 แห่ง มีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.82 ส่วนบทบาทที่เป็นจริง ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ดังกล่าว ประกอบกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามมาตรฐานป่าชุมชน ยังเป็นเรื่อง

3. ปัจจัยเอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม

จากการศึกษาปัจจัยเอื้อและที่เป็นอุปสรรค สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยเอื้อ

3.1.1 กฎหมายหลายฉบับเอื้อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาป่าชุมชน

3.1.2 นโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยโอนภารกิจการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบโดยตรง

3.2 ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค

3.2.1 ขาดงบประมาณสนับสนุน

3.2.2 ขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์และความรู้

3.2.3 ผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายไม่ชัดเจนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่า

3.2.4 ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2.5 แรงกดดันทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งบุกรุกป่า

3.2.6 รวมทั้งขาดความร่วมมือจากประชาชนในการอนุรักษ์ป่า สภาวะธรรมชาติเช่น ความแห้งแล้ง ขาดแหล่งน้ำ น้ำและดินเค็ม

3.2.7 ปัญหาเขตพื้นที่ป่าชุมชนไม่ชัดเจนทำให้ออบต.แต่ละพื้นที่มีความขัดแย้งเรื่องพื้นที่ความรับผิดชอบ พื้นที่ความรับผิดชอบทับซ้อนกัน

3.2.8 ปัญหาด้านกฎหมายที่ที่ใช้กับป่าชุมชนไม่มีความชัดเจน ทำให้ภารกิจและหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบไม่ชัดเจน

4. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

กล่าวสำหรับข้อคิดและข้อเสนอแนะที่ได้จากแบบสอบถามและจากการจัดเวทีระดมความคิดเห็น สามารถสรุปได้ดังนี้

4.1 ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับป่าชุมชนและการอนุรักษ์ป่ามากขึ้น

4.2 ควรเพิ่มกิจกรรมสำหรับชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ตลอดจนควรมีการจัดกิจกรรมให้กับชุมชนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าชุมชนและจัดกิจกรรมปลูกป่าเพื่อปลูกทดแทน

4.3 ควรมีการสร้างเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่า โดยควรเป็นความร่วมมือระหว่างประชาชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4.4 ควรมีการส่งเสริมให้เพิ่มมูลค่าผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชน

ด้านแผนงาน/โครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยรวม มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความแตกต่างกัน จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-10 และข้อ 13-15 โดยบทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย และไม่แตกต่างกัน จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อ 11 บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลาง และข้อ 12 บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อยเหมือนกัน

ด้านการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความแตกต่างกัน จำนวน 17 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1-7 ข้อ 11-12 ข้อ 14 ข้อ 16-17 ข้อ 20 และ ข้อ 21-25 โดยข้อ 1-7 ข้อ 11-12 ข้อ 14 ข้อ 16-17 ข้อ 20 ข้อ 21 และข้อ 25 บทบาทที่คาดหวัง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย ส่วนข้อ 22 บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับน้อย ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ ข้อ 23 บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริงอยู่ในระดับที่ยังไม่ได้ปฏิบัติ และข้อ 24 บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับมาก และไม่แตกต่างกัน จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อ 8-10 ข้อ 13 ข้อ 15 ข้อ 26 และข้อ 18-19 โดยข้อ 8-10 ข้อ 13 ข้อ 15 ข้อ 26 บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับปานกลางส่วนข้อ 18-19 บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย เช่นเดียวกัน

ด้านการติดตามตรวจสอบการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความแตกต่างกันทั้ง 2 ข้อ กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลางทั้งสองข้อ ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อย ทั้งสองข้อเช่นเดียวกัน

ทุกข้อ ด้านแผนงาน/โครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม และด้านการติดตามตรวจสอบการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

1.2 บทบาทที่เป็นจริงในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับน้อยทุกด้านเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้ ด้านนโยบายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม บทบาทที่คาดหวังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ด้านแผนงาน/โครงการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้านการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม และด้านการติดตามตรวจสอบการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน ในภาพรวม รายด้าน และจำแนกเป็นรายข้อ ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า โดยรวม บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวัง อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงมีความแตกต่างกันเช่นเดียวกัน กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อยทุกด้านเช่นเดียวกัน

2.2 เปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมรายด้านและจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า

ด้านนโยบายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม บทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยรวม มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนบทบาทที่เป็นจริงอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีความแตกต่างกันทุกข้อ กล่าวคือ บทบาทที่คาดหวัง อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ ส่วนบทบาทที่เป็นจริง อยู่ในระดับน้อยทุกข้อเช่นเดียวกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดมหาสารคามในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งศึกษาเงื่อนไขที่เอื้อและที่เป็นอุปสรรคต่อบทบาทดังกล่าว โดยเน้นศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านนโยบายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม ด้านแผนงาน/โครงการ ด้านการดำเนินงาน และด้านการติดตามตรวจสอบ โดยศึกษาจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 46 แห่งที่มีโครงการป่าชุมชนตั้งอยู่ ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาแบบผสม ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการจัดประชุมกลุ่มย่อย การสัมภาษณ์รายบุคคลและเป็นกลุ่ม ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การพรรณนาวิเคราะห์ โดยผลการวิจัยสามารถสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม โดยนำเสนอบทบาทที่คาดหวังและบทบาทที่เป็นจริงในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม 4 ด้าน โดยภาพรวม รายด้าน และจำแนกเป็นรายชื่อ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

- 1.1 บทบาทที่คาดหวังในการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านเช่นเดียวกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อในแต่ละด้าน ปรากฏผลดังนี้ ด้านนโยบายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม บทบาทที่คาดหวังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคาม อยู่ในระดับปานกลาง